

کوتاه نوشت طرح‌های فرهنگی سال ۹۶

سازمان دانشجویان

مجری طرح: دفتر دانشکده علوم پایه

عنوان طرح: فلسفه فیزیک در قرن اخیر

سرفصل فعالیت: دین و قرآن کتاب و کتابخوانی علم و اندیشه سیاست و اجتماع
 ادب و هنر محرومیت زدایی گردشگری علمی فرهنگی فوق برنامه

اهداف طرح:

آشنایی دانشجویان با مباحث فلسفه علم و خصوصاً فلسفه فیزیک
آشنایی مسئولین دانشکده و دانشجویان با سازمان دانشجویان

خلاصه طرح:

بررسی اجمالی برنامه درسی دانشگاه‌های اروپا و آمریکا نشان می‌دهد بسیاری از دانشکده‌های معتبر فلسفه به ایجاد دوره‌های درسی و برنامه‌های پژوهشی درباره مبانی فلسفی علوم خاص مثل فلسفه فیزیک، فلسفه ریاضی و فلسفه زیست‌شناسی گرایش پیدا کرده‌اند. ارتباط بین فلسفه و علوم به حدی جدی گرفته می‌شود که در دانشکده‌های علوم پایه و مهندسی کارهای مشترکی با دانشکده‌های فلسفه انجام می‌گیرد و مباحث بین‌رشته‌ای رونق دارد. ولی در کشور ما به رغم طیف وسیع مخاطبان این مباحث، از دانشجویان فلسفه علاقه‌مند به مباحث علمی گرفته تا دانشجویان فنی و علوم پایه علاقه‌مند به مباحث فلسفی، هنوز آثاری که اصولی و کلاسیک و در عین حال به زبانی ساده به مسائل مربوط به این حوزه‌ها پردازد، کمیاب است. همچنین به نظر می‌رسد برخی تلقی‌های نادرست از رابطه علم و فلسفه باعث شده است که به این مباحث در برنامه‌های درسی رسمی دانشکده‌های فلسفه و علوم پایه اهمیت لازم داده نشود.

در میان شاخه‌های فلسفه علم، فلسفه فیزیک *philosophy of physics* پرسش‌های فلسفی بنیادی را که در بنیان فیزیک جدید قرار دارند مطالعه می‌کند و به پژوهش درباره‌ی ماده و انرژی و این که چگونه با هم میانکنش انجام می‌دهند، می‌پردازد. فلسفه فیزیک با تأمل درباره‌ی علیت، تعیین (جبر) و ماهیت قانون فیزیکی آغاز می‌شود. سپس به سراغ مباحثی می‌رود که با موضوعات مهم در فیزیک معاصر مطرح شده‌اند: کیهان‌شناسی فیزیکی (فضا، زمان، مبدأ و سرنوشت نهایی عالم)، مبانی ترمودینامیک و مکانیک آماری و مکانیک کوانتومی. قرن‌ها قبل، مطالعه‌ی علیت و ماهیت بنیادی فضا، زمان، ماده، و عالم بخشی از متافیزیک بود. امروزه، فلسفه فیزیک اساساً بخشی از فلسفه علم است.

برای بررسی و آشنایی بیشتر با مباحث فلسفی فیزیک از دکتر مهدی گلشنی (استاد فیزیک و فلسفه علم دانشگاه صنعتی شریف رئیس و بنیانگذار گروه فلسفه علم دانشگاه صنعتی شریف عضو پیوسته فرهنگستان علوم برنده جایزه درس علم و دین از بنیاد تمپلتون آمریکا و برنده جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران) دعوت کردیم تا به تحلیل دیدگاه‌های فلسفی فیزیکدانان معاصر پردازد.